

Παράρτημα 1: συνεντεύξεις στο πεδίο

εισαγωγικές σημειώσεις για τη δομή των συνεντεύξεων

Ο αρχικός στόχος μας ήταν να πάρουμε μεμονωμένες συνεντεύξεις, από κάθε έναν χωριστά, βάσει ενός ερωτηματολογίου που είχαμε ετοιμάσει και που περιείχε όλα τα ερωτήματά μας σε σχέση με την πιάτσα. Ωστόσο, η διαδικασία πήρε τη δική της τροπή. Όταν φτάσαμε παρατηρήσαμε πως οι μετανάστες στην πιάτσα ήταν χωρισμένοι σε πηγαδάκια γύρω από την πλατεία, στο πεζοδρόμιο. Τυχαία προσεγγίσαμε την παρέα που βρισκόταν πιο κοντά και ζητήσαμε να κάνουμε μερικές ερωτήσεις. Αμέσως μαζεύτηκαν γύρω μας όλοι όσοι βρίσκονταν κοντά. Αρχικά νόμιζαν πως τους θέλαμε για δουλειά και για αυτό το λόγο στέκονταν πολύ κοντά μας διεκδικώντας μας από τους υπόλοιπους. Όταν κατάλαβαν την πραγματική μας ιδιότητα φάνηκαν απογοητευμένοι και άρχισαν να διαλύονται. Κάποιοι από αυτούς αρνήθηκαν να μας μιλήσουν άμεσα, λέγοντας πως δεν μιλάνε καλά ελληνικά ή πως δεν έχουν πολύ καιρό στη χώρα ή στην πιάτσα. Ωστόσο, ήταν εμφανές πως ήθελαν να μιλήσουν διά αντιπροσώπου, κάποιου που λόγω της καλής χρήσης της γλώσσας ή της μεγάλης παραμονής στη χώρα, θεωρούσαν εκπρόσωπό τους. Αυτοί οι εκπρόσωποι ήταν ιδιαίτερα πρόθυμοι να μας μιλήσουν για τα προβλήματά τους και φάνηκαν πολύ συνεργάσιμοι. Αλλά και οι υπόλοιποι που ήταν απρόθυμοι να μιλήσουν μεμονωμένα στην αρχή, παρέμειναν κατά τη διάρκεια της συνέντευξης και συμμετείχαν με παρεμβάσεις στη συζήτηση. Επειδή λοιπόν όλοι όσοι βρίσκονταν σε κάθε παρέα συμμετείχαν από κοινού σε κάθε συνέντευξη και εφόσον στάθηκε αδύνατο να γίνει μεμονωμένη κουβέντα με καθέναν από αυτούς, ο αριθμός των συνεντεύξεων είναι σχετικά μικρός. Ωστόσο, οι απαντήσεις είναι αρκετά περιεκτικές, διότι είναι αποτέλεσμα της συμμετοχής όλων.

Οι συνεντεύξεις κατευθύνθηκαν με βάση έτοιμες ερωτήσεις, αλλά αφήθηκαν αρκετά ελεύθερες ώστε να ορίζονται και από τις απαντήσεις των μεταναστών και από τα θέματα που οι ίδιοι ήθελαν να θέσουν. Στόχος ήταν να δοθούν απαντήσεις στα ερωτήματά μας, χωρίς όμως να θυσιάζεται η εμπιστοσύνη και, κατά συνέπεια, η ειλικρίνεια της συνομιλίας. Επομένως θέταμε μια ερώτηση και στη συνέχεια αφήναμε τη συζήτηση να διαμορφωθεί αυθόρμητα.

πίατσα ανεύρεσης εργασίας στη Χαριλάου

απομαγνητοφώνηση συνεντεύξεων, Απρίλιος 2005 (ώρα 10π.μ.)

Στην πιάτσα της Χαριλάου ο κόσμος ήταν χωρισμένος σε δύο χωριστά σύνολα. Το ένα, το μεγαλύτερο από τα δύο, βρισκόταν στην επάνω πλευρά της πλατείας, επί της οδού Παπαναστασίου, και αποτελούταν από περίπου 30 άτομα. Αυτοί ήταν χωρισμένοι σε μικρότερες παρέες των 4-5 ατόμων. Επιλέξαμε τυχαία μια παρέα από την οποία να ξεκινήσουμε. Αυτοί δέχτηκαν αμέσως να μιλήσουν υποδεικνύοντας όμως τον «πιο παλιό» και αναθέτοντάς του να μιλήσει εκ μέρους τους. Μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα είχαν μαζευτεί σχεδόν όλοι από γύρω μας και συμμετείχαν στη συζήτηση, άλλοι απαντώντας στα ερωτήματα, και άλλοι δείχνοντας περιέργεια και σκεπτικισμό για τη διαδικασία. Δεν έφεραν, ωστόσο, καμιά αντίρρηση ως προς τη συνέντευξη και την ηχογράφησή της.

----- ■
Ερ: Πόσων χρονών είστε;

Απ: Εγώ; Περίπου πενήντα.

Ερ: Ποιες ώρες έρχεστε συνήθως εδώ;

Απ: Εδώ; Τι ώρα; Από εφτά η ώρα.

Ερ: Μέχρι τι ώρα;

Απ: Μέχρι δύο, τρεις, τέσσερις...

Ερ: Έρχεστε κάθε μέρα εδώ πέρα;

Απ: Άμα δεν έχουμε δουλειά. Όταν έχουμε δουλειά... Όταν δεν έχουμε δουλειά ερχόμαστε κάθε μέρα εδώ.

Ερ: Για δουλειά έρχεστε εδώ δηλαδή.

Απ: Για δουλειά, τι να κάνουμε;

Ερ: Έρχεστε αποκλειστικά για δουλειά ή για να συναντήσετε φίλους σας, να μιλήσετε με φίλους σας;

Απ: Πρώτο είναι να βρίσκαμε δουλειά. Άσε τώρα φίλους... Φίλους, εντάξει άμα ήρθαμε τώρα τι να κάνουμε, κάνουμε έτσι, μιλάμε...

Ερ: Αλλά για δουλειά πρώτα από όλα.

Απ: Πρώτα.

Ερ: Από πότε έρχεστε εδώ; Πολλά χρόνια έχει που έρχεστε;

Απ: Στην Ελλάδα;

Ερ: Όχι, στην πλατεία, εδώ πέρα.

Απ: Α, δεν έχω εδώ, έρχομαι πέντε-έξι μήνες... Αλλά από την καινούρια χρονιά τώρα έρχομαι αυτή την εβδομάδα. Δηλαδή το 2005 δεν έρχομαι πολύ.

Ερ: Πηγαίνατε κάπου αλλού πριν; Δηλαδή, πριν έρθετε σε αυτήν την πλατεία πηγαίνατε σε κάποια άλλη;

Απ: Όχι, εδώ...

Ερ: Γνωρίζετε για άλλες πιάτσες;

Απ: Άλλη πιάτσα, του είπαν του φίλου μου μπορεί να είναι κάτω στα τρένα...

Ερ: Στο σταθμό των τρένων;

Απ: Έτσι μου είπαν. Πού να ξέρουμε εμείς; Δεν ξέρουμε καλά.

Ερ: Δεν πηγαίνετε ποτέ εκεί;

Απ: Όχι δεν πηγαίνω. Εγώ μόνο εδώ.

Ερ: Συνήθως πόση ώρα περιμένετε για δουλειά;

Απ: Εδώ περιμένουμε όλη μέρα περιμένουμε! Όλη μέρα δεν έχει δουλειά. Το κράτος ψάχνει λεφτά να πληρώσουμε τα χαρτιά, εμείς δεν έχουμε δουλειά... Τι να κάνουμε, θα πάμε πάλι στην Αλβανία. Εννιά χρόνια περιμέναμε να πάρουμε την άδεια διαμονής. Τι να κάνουμε...

Ερ: Στον ελεύθερό σας χρόνο τι κάνετε; Εδώ πάλι έρχεστε;

Απ: Σπίτι, σπίτι πάω.

Στο σημείο αυτό παρεμβαίνει ο νεαρότερος της παρέας που, αργότερα μαθαίνουμε, είναι 19 χρονών.

Απ2: Τι να κάνουμε εδώ να κοιτάμε τον ήλιο;

Απ: Ξεκουράζομαι κιόλας, γιατί κουράζομαι πολύ από τη δουλειά.

Ερ: Δεν έχετε κάπου να συχνάζετε; Κάποιο πάρκο κάτι τέτοιο.

Απ: Όχι. Πάρκο αυτό είναι. Στη Χαριλάου αυτό είναι.

Ερ: Καθαρή Δευτέρα ήρθατε εδώ;

Απ: Καθαρή Δευτέρα, Κυριακή, Σαββάτο, κάθε μέρα εδώ είμαστε.

Ερ: Εδώ έρχεστε επειδή είναι κοντά στο σπίτι σας;

Απ: Εγώ κατεβαίνω από δω από την Πυλαία κι έρχομαι εδώ για δουλειά. Είναι πιο κοντά από το να πάρω το λεωφορείο και να πάω στα τρένα που βγαίνουν οι υπόλοιποι. Δε μένουμε και κοντά αλλά με τα πόδια τσούκου τσούκου κατεβαίνουμε. Αλλά όπως ερχόμαστε, έτσι γυρνάμε και στο σπίτι, γυρνάμε τσάμπα. Ούτε δουλειά, ούτε λεφτά, τίποτα...

Ερ: Γενικά είναι δύσκολα...

Απ: Πάρα πολύ δύσκολα...

Ερ: Εδώ ο χώρος πώς σας φαίνεται; Η πλατεία σας αρέσει; Έχει προβλήματα;

Απ: Όχι προβλήματα δεν έχει.

Ερ: Πιστεύετε πως θα μπορούσαν να γίνουν κάποιες αλλαγές προς το καλύτερο;

Απ: Η ελπίδα είναι μεγάλη να γίνει πιο καλύτερα, αλλά ποιος;

Ερ: Θα θέλατε να είχε έναν πιο ωραίο χώρο να κάθεστε; Κανένα σκέπαστρο από τη βροχή;

Απ: Όχι. Αυτό δε ζητάμε... Έχουμε χρόνο να κάτσουμε κάτω από σκέπαστρο; Εδώ ήρθαμε να ψάξουμε δουλειά.

Ερ: Ναι αλλά όταν βρέχει;

Απ: Ε, όταν βρέχει πάλι καθόμαστε εδώ.

Στο σημείο αυτό μας προσεγγίζει κάποιος που ως τώρα καθόταν στην άκρη και φαινόταν να μην παρακολουθεί τη συζήτηση. Είναι περίπου 40 χρονών και φαίνεται να έχει κάτι που θέλει να μας πει για το χώρο. Κάποια παράπονα. Αρχικά μας ρωτάει τι κάνουμε και μετά ζητάει να τον ηχογραφήσουμε.

Ερ: Κάνουμε μια έρευνα για την πλατεία. Για το πώς χρησιμοποιείται και αν έρχεται κόσμος.

Απ: Την πλατεία πιο πολύ τη λερώνουν οι έλληνες παρά εμείς που καθόμαστε από δω. Αυτό το μέρος από δω είναι πλατεία για να ξεκουράζονται οι άνθρωποι, αλλά έρχονται οι δικοί σας, οι έλληνες, με τα σκυλιά στα χέρια γαβγίζουν από πάνω, λερώνουν και τα καθίσματα. Και τα κάνουν... μη συζητάς... Καλύτερα να μην το πούμε.

Ερ: Εσείς γιατί δεν κάθεστε γενικά στην πλατεία;

Απ: Εγώ πρέπει να είμαι στο δρόμο. Ψάχνω δουλειά, έτσι δεν είναι;

Ερ: Καφέ, φαγητό φέρνετε από το σπίτι σας;

Απ: Καφέ παίρνουμε από δω. Έχει καφενείο. Ποιος έχει λεφτά πάει και παίρνει.

Ερ: Ποιες ώρες έρχεστε εδώ;

Απ: Ποιος έξι, ποιος έξι μισή, ποιος εφτά, οι υπόλοιποι εφτά μισή μέχρι να πιάσουν δουλειά. Αλλιώς μέχρι το απόγευμα. Τέσσερεις, πέντε, έξι, εφτά...

Ερ: Οι δουλειές που βρίσκετε εδώ είναι δουλειές της μιας ημέρας ή μπορεί και να βρείτε και καλή δουλειά για περισσότερο χρόνο;

Στο σημείο αυτό παρεμβαίνει κάποιος άλλος, γύρω στα 40 και αυτός, ο οποίος εμφανίστηκε κατά τη διάρκεια της συνέντευξης και έμεινε για να παρακολουθήσει.

Απ2: Μπορεί να βρεις και δουλειά ή μπορεί και μια μέρα να έχεις δυο ώρες δουλειά. Ανάλογα.

Απ: Για καλή δουλειά δεν είναι εδώ. Δεν πιστεύω να έχει γιατί όλες οι δουλειές που έχει εδώ για οικοδομές είναι πιο πολύ. Δεν έχει στα μαγαζιά στα εργοστάσια, δεν υπάρχει. Και τα λίγα που υπάρχουνε πάμε και δεν πληρώνουνε καλά, όσο πρέπει να πάρει ένας εργάτης.

Ερ: Εδώ βρίσκετε δουλειά για οικοδομές;

Απ: Για οικοδομές πιο πολύ.

Απ2: Ό,τι να 'ναι... Οικοδομές, απ' όλα.

Ερ: Κι ένα τελευταίο. Γενικά έρχεται η αστυνομία εδώ πέρα; Έχετε προβλήματα με αυτό;

Απ: Όχι. Η αστυνομία έρχεται κάθε μέρα εδώ τουλάχιστον.

Απ2: Δέκα φορές τη μέρα έρχονται...

Απ: Ελέγχουν τα χαρτιά, αλλά όλοι αυτοί που βγαίνουνε έχουνε. Είναι νομικώς με χαρτιά. Δεν υπάρχει που να μην έχει.

Απ2: Μόνο νόμιμοι είναι.

Στη συνέχεια κατευθυνόμαστε προς τη δεύτερη ομάδα που είναι σημαντικά μικρότερη. Αποτελείται από περίπου δέκα άτομα που στέκονται παράπλευρα της πλατείας, επί της οδού Βούλγαρη. Αρχικά ζητάμε από έναν άντρα γύρω στα 30 να μας απαντήσει, αλλά αυτός δηλώνει πως δεν μιλάει καλά ελληνικά και μας υποδεικνύει κάποιον άλλο που στέκεται λίγο πιο πέρα, λέγοντας πως «αυτός είναι παλιός και τα μιλάει πολύ καλά τα ελληνικά. Ο δεύτερος, μόλις αντιλαμβάνεται την κουβέντα που γίνεται μας πλησιάζει και προθυμοποιείται αμέσως να μας μιλήσει.

----- ■

Ερ: Πόσων χρονών είστε;

Απ: Από 31 μέχρι 40 και, 45.

Ερ: Ποιες ώρες έρχεστε εδώ πέρα;

Απ: Πρωί κατά τις εξήμιση η ώρα και καθόμαστε μέχρι τις 2, 2μιση, τρεις...

Ερ: Έρχεστε κάθε μέρα;

Απ: Ανάλογα. Όταν βρίσκουμε δουλειά δεν ερχόμαστε. Όταν δεν υπάρχει δουλειά ερχόμαστε εδώ, αράζουμε εδώ πέρα.

Ερ: Εδώ τι δουλειές ψάχνετε;

Απ: Οικοδομικά, μετακόμιση, ξέρεις.

Ερ: Δηλαδή μπορεί να βρείτε και καλή δουλειά για χρόνο ή είναι μόνο μεροκάματα;

Απ: Όχι έχουμε βρει. Έχω βρει και στο ταμείο από δω, να πούμε, ταμείο ανεργίας, για ένα χρόνο μετά ταμείο ανεργίας... Συνήθως καλοκαίρι. Χειμώνα είναι δύσκολα. Τρεις μήνες χειμώνα είναι πολύ δύσκολα.

Ερ: Έρχεστε εδώ αποκλειστικά για δουλειά εδώ το πρωί ή έχετε και φίλους που να συναντιέστε;

Απ: Όχι ρε παιδί μου. Μόνο για δουλειά.

Ερ: Από πότε έρχεστε εδώ πέρα;

Απ: Εδώ μένουμε, εδώ κάτω μένουμε.

Ερ: Από πότε; Έχετε χρόνια που έρχεστε εδώ;

Απ: Εγώ έχω εννιά μήνες...Αλλά έχω χρόνια... Έρχομαι εδώ, ας πούμε, χρόνια αλλά εννιά μήνες τώρα που δεν έχω δουλειά.

Ερ: Πηγαίνατε κάπου αλλού πριν; Σε κάποια από τις άλλες πιάτσες;

Απ: Όχι.

Ερ: Μένετε εδώ κοντά για αυτό έρχεστε εδώ;

Απ: Εδώ στη Μακεδονίας.

Ερ: Οι περισσότεροι που έρχονται εδώ μένουν εδώ κοντά;

Απ: Ναι, ναι, αλλά υπάρχουν και άνθρωποι που μένουν μακριά και έρχονται, ξέρεις, από Σταυρούπολη, από...

Ερ: Α, έρχονται εδώ από Σταυρούπολη;

Απ: Βεβαίως. Δηλαδή είναι πιάτσα, ξέρεις, είναι πιάτσα. Δεν μπορούν να ψάξουν αλλού να πούμε. Μέσω του Ο.Α.Ε.Δ. ας πούμε γιατί μπορείς να δώσεις το όνομα και... Συνήθως εδώ θέλουν φθηνό μεροκάματο, φθηνές δουλειές... πώς το λένε, κωλοδουλειές να πούμε. Με λίγα λόγια.

Ερ: Ξέρετε για άλλες πιάτσες που να υπάρχουν γενικά στην πόλη;

Απ: Ο σταθμός εκεί πέρα. Ο σταθμός.

Ερ: Δεν πηγαίνετε εκεί;

Απ: Όχι. Εκεί μετακομίσεις έχουνε. Εμείς δουλεύουμε οικοδομικά εδώ πέρα. Α! Έχει και στη Θέρμη, αλλά εκεί αράζουνε βούλγαροι.

Ερ: Στην πλατεία δικαστηρίων πηγαίνετε καθόλου;

Απ: Όχι, όχι. Μόνο ρώσοι είναι στην Αριστοτέλους.

Ερ: Συνήθως πόσο καιρό έρχεστε εδώ για δουλειά; Μπορεί να έρχεστε και μέρες χωρίς να βρίσκετε;

Απ: Κάτσε να δεις. Για μόνιμη δουλειά εγώ έχω εννιά μήνες να βρω. Μόνιμα. Δούλευα καλοκαίρι ενάμιση μήνα και μάλωσα λόγω διαφοράς, να πούμε. Δε μας πληρώνανε καλά και αδιαφορία να πούμε, και μια χαρά που λέμε.

Ερ: Και από τότε βρίσκετε μόνο περιστασιακές δουλειές;

Απ: Τώρα εδώ πέρα να πούμε. Άμα βρίσκω δουλειά ας πούμε που είναι μόνιμο, ξέρεις με ένσημο 35-40 ευρώ, κατάλαβες.

Ερ: Περιστασιακές δουλειές όμως βρίσκετε αρκετά συχνά.

Απ: Εντάξει, δεν υπάρχει... Αλλά ξέρεις, βρώμικες δουλειές. Όταν σου λέω βρώμικες, τώρα τι να σου πω, πήγαμε μαζί με έναν, είκοσι τόνους ξεφορτώσαμε, μια νταλικά. Κατάλαβες;

Ερ: Στον ελεύθερό σας χρόνο τι κάνετε; Έρχεστε εδώ;

Απ: Όχι, όχι. Στον ελεύθερο χρόνο με τη γυναίκα μου, με το παιδί, απογευματινές. Αν έχω ευκαιρία πάω για κανέναν καφέ... Συνήθως παραλία.

Ερ: Σε πάρκα πηγαίνετε;

Απ: Κι ούτε πρόκειται. Γυρνάμε από το γιαπί και τρέμουν τα χέρια, γιατί... είναι δύσκολη η ζωή. Όταν πληρώνεις ένα ενοίκιο, κι είσαι ένα μεροκάματο, πώς το λένε στο σπίτι, είναι πολύ δύσκολο.

Ερ: Τις αργίες πάλι έρχεστε εδώ; Κυριακές, γιορτές; Την Καθαρή Δευτέρα εδώ ήρθατε για παράδειγμα;

Απ: Όχι. Πήγαμε κάτω παραλία, πήραμε τον αετό να πούμε, χαρταετό... Αλλά υπάρχουν και άνθρωποι που έρχονται. Θέλουν τη δουλειά, κυνηγάν τη δουλειά.

Ερ: Για δουλειά μόνο έρχονται.

Απ: Βέβαια, βέβαια.

Ερ: Στην πλατεία που έχει πιο πάνω κάθεστε καθόλου;

Απ: Όχι. Εμείς είμαστε μια μερίδα εδώ πέρα που, ας πούμε ταιριάζουμε ο ένας με τον άλλον. Δεν είναι όλα τα κεφάλια ίδια. Κάποιος μπορεί να 'χει άλλο κεφάλι να... Εμείς λίγο ταιριάζουμε ο ένας με τον άλλο.

Ερ: Είναι λίγο διαφορετικά από εκεί;

Απ: Ε...

Ερ: Δηλαδή κατά κάποιο τρόπο χωρίζεστε ανά παρέες.

Απ: Ναι.

Ερ: Ανάλογα και με τον τόπο καταγωγής, παρόλο που είστε όλοι από την Αλβανία;

Απ: Και έτσι. Ας πούμε εκεί πάνω είναι βλάχοι, εμείς είμαστε άλλη φυλή να πούμε...

Ερ: Και είναι αυτά τα δύο σημεία που περιμένετε; Εκεί και εδώ;

Απ: Έχει και λίγο παραπάνω. Έχει. Αλλά λίγοι είναι.

Ερ: Πιστεύετε πως θα χρειάζονταν κάποιες αλλαγές στο χώρο; Να έχει υπόστεγα για τη βροχή παραδείγματος χάριν;

Απ: Άκου να σου πω, καλά είναι να μην υπήρχανε καθόλου τέτοια πράματα. Να μην αράζαμε στο δρόμο. Γιατί με λίγα λόγια, με συγχωρείς να πούμε, γιατί είναι και η κοπελιά, έχουμε αράξει σαν τις πουτάνες εδώ πέρα. Κατάλαβες. Αλλά δεν μπορείς να κάνεις και τίποτα αλλιώς. Όταν, την ώρα που δεν έχεις γνωριμία. Πού να πάω εγώ; Θα αράξω εδώ σε μια παρέα που έρχονται συνήθως άνθρωποι για δουλειά.

Ερ: Εδώ πέρα γενικά ποια προβλήματα αντιμετωπίζετε; Πέρα από τα προβλήματα της δουλειάς.

Απ: Δεν έχουμε προβλήματα να πούμε. Πού και πού να πούμε, να βγαίνουν οι μαθητές μας ρίχνουν κανένα μπουκάλι, να πούμε, μας βρίζουνε...

Ερ: Σοβαρολογείτε;

Απ: Ναι, ναι. Έχουμε πάει και στο διευθυντή και από τότε δεν έχουν ξαναβγει. Έχει περίπου... Κατάλαβες; Γιατί όταν είσαι για δουλειά, περιμένεις, έχεις τα νεύρα σου. Ξέρεις. Κατάλαβες;

Στο σημείο αυτό κατεβαίνει την οδό Βούλγαρη ο νεαρός που μας μίλησε με την πρώτη παρέα που ήταν επί της Παπαναστασίου φωνάζοντάς μας κάτι και γελώντας. Φαίνεται πως τελικά υπάρχει σύνδεσμος μεταξύ των δύο ομάδων. Όταν πλησιάζει ακούμε τελικά τι λέει.

Απ2: Τι τους ρωτάτε κι αυτούς; Ίδια δουλειά κάνουν. Εδώ (και δείχνει το σχολείο απέναντι) έχω κάνει σχολείο εγώ. Εφτά χρόνια.

Ερ: Ήσουν μαθητής εδώ;

Απ2: Ναι. Όχι εφτά, πέντε χρόνια. Το γυμνάσιο. Έκτη τάξη ήρθα... Τρίτη γυμνασίου το άφησα. Πριν τρία χρόνια δηλαδή. Αυτή ήταν η τάξη μου εκεί πέρα (μας δείχνει το παράθυρο μιας από τις αίθουσες). Απ' τα δεξιά.

Ερ: Είσαι από εδώ από τη γειτονιά δηλαδή.

Απ2: Χαριλάου μένω.

Ερ: Καφέ, φαγητό φέρνετε από το σπίτι;

Απ: Ναι. Το φέρνω μαζί μου ας πούμε, στο τσεπάκι, δύο ξέρες, ένα σαν σάντουιτς, κολατσιό, και... μεσημέρι...

Απ2: Το παιδί έχει δέκα χρόνια εδώ. Τα ξέρει τα ελληνικά...

Απ: Δεκατέσσερα χρόνια.

Ερ: Εκπρόσωπος τύπου...

Απ: Όχι δεν είναι θέμα, να ξέρεις ας πούμε, αφού λες ένα πράμα εσύ, ο άλλος να ξέρει να εκφράζεται, να μιλάει.

Ερ: Πάντως μιλάτε πολύ καλά. Τα διδαχθήκατε;

Απ: Εγώ δεν πήγα σχολείο, όμως τα ξέρω τα ελληνικά όπως τα αλβανικά. Τα γράφω και τα διαβάζω. Ούτε σχολείο, ούτε τίποτα. Εντάξει; Ήρθα 17 χρονών και είμαι 31.

Ερ: Και η τελευταία ερώτηση. Η αστυνομία έρχεται συχνά εδώ; Κάνει εφόδους;

Απ: Η αστυνομία έρχεται, αλλά δεν ξέρουν πού να πάνε να ψάξουνε. Έρχονται εδώ γιατί τον φτωχό κυνηγάνε πάντοτε. Κατάλαβες; Έρχονται εδώ, μόλις γίνεται κάτι «Κάτσε εδώ! Τα χαρτιά!». Ζητάνε τα χαρτιά, το ένα, τον άλλον. Δεν πάνε στα κέντρα, εκεί που γίνονται νταλαβέρια και τέτοια. Έρχονται εδώ να πούμε, με άλλα λόγια «είναι ένας βρωμοαλβανός εκεί, να ψάξουμε εκεί πέρα». Αλλά δε φταίνε κι αυτοί, δε φταίνε. Είναι οι μεγάλοι.

Ερ: Α, δηλαδή κάθε φορά που γίνεται καμιά φασαρία με κάποιον αλβανό έρχονται εδώ πέρα;

Απ: Έρχονται εδώ.

Απ2: Έρχονται...

Απ: Τα ξέρουν και τα σπίτια εδώ πέρα. Τα ξέρουν όλα.

Απ2: Έρχονται για πλάκα. Περνάνε την ώρα τους. Δεν έχουν τι να κάνουν...

Στο σημείο αυτό φωνάζουν έναν πιο ηλικιωμένο άντρα τον οποίο μας συστήνουν ως εκπρόσωπο των βλάχων. Τον φώναξαν ειδικά για να μας μιλήσει για τα προβλήματά τους, μια και τον θεωρούν τον πιο αρμόδιο να μιλήσει εκ μέρους τους. Μας ζήτησε να τον ηχογραφήσουμε.

Απ3: Το πιο σοβαρό πράγμα που έχουμε, έχουμε τα χαρτιά. Δηλαδή, το κράτος, το ελληνικό κράτος να μας κρατάει έτσι δηλαδή. Δεμένους. Θέλουμε να πάμε στην Αλβανία, δεν μπορούμε.

Απ: Είμαστε σα φυλακισμένοι. Δηλαδή, φυλακισμένοι με θέληση, πώς το λένε ρε παιδί μου.

Δηλαδή μας έχουνε φέρει από κει...

Στο σημείο αυτό παρεμβαίνει κάποιος από το πλήθος που έχει μαζευτεί γύρω μας με την άφιξη του «εκπροσώπου των βλάχων».

Απ4: Εμένα τώρα λέω άμα θα πεθάνει ο πατέρας μου, άμα θα πάω...

Απ: Δεν μπορείς να γυρίσεις! Τι πράμα είναι αυτό!

Απ3: Ή θα μας αφήνουνε εδώ, νόμιμοι όπως πρέπει, ή... θα μας διώξουν όλους. Κατάλαβες;

Απ: Ή θα πάρουμε τα πόδια να φύγουμε.

Απ3: Μόνο -για μένα- μόνο αυτό το πράμα είναι το πρώτο σοβαρό πράμα. Μετά δίνω τα άλλα.
Ή θα μας κρατάνε, νόμιμοι όπως πρέπει εδώ, ή θα μας διώξουν όλους.

Απ2: Όχι να μας κρατάνε εδώ πέρα σα να μην υπάρχουμε.

πιάτσα ανεύρεσης εργασίας στο Σιδηροδρομικό Σταθμό

απομαγνητοφώνηση συνεντεύξεων, Μάιος 2006 (ώρα 12π.μ.)

Στην πιάτσα του σιδηροδρομικού σταθμού είχε αρκετά λιγότερο κόσμο απ' όσο συναντήσαμε στη Χαριλάου. Όλοι όσοι περιμένουν για δουλειά δεν πρέπει να ξεπερνούν τους 15, ωστόσο είναι λίγο δύσκολο να καταλάβει κανείς διότι εκτός από αυτούς που βρίσκονται εδώ για εργασία υπάρχει στην περιοχή ένας μεγάλος αριθμός αλβανών μεταναστών. Ο βασικός λόγος είναι πως ακριβώς πίσω από την πιάτσα, επί της οδού Γιαννιτσών, βρίσκεται ο σταθμός υπεραστικών λεωφορείων για την Αλβανία. Επομένως μια σημαντική διαφορά με την πιάτσα της Χαριλάου είναι πως στο σταθμό μαζεύονται αλβανοί και για άλλους λόγους εκτός από την ανεύρεση εργασίας, με αποτέλεσμα να αναπτύσσεται μεγαλύτερη κοινωνικότητα. Ο κόσμος στην πλατεία ήταν χωρισμένος κυρίως σε μικρές παρέες των 2-3 ατόμων που κάθονται στο τοιχίο γύρω από το χορτάρι. Μία παρέα μόνο ξαπλώνει στο χορτάρι κάτω από ένα δέντρο.

Μόλις προσεγγίσαμε την πιάτσα 5-6 άτομα ήρθαν κατά πάνω μας νομίζοντας πως ήμασταν εκεί για να τους προσφέρουμε εργασία. Μας κρατούσαν από τα χέρια φιλικά, αλλά προσπαθώντας να εξασφαλίσουν πως αυτούς θα πάρουμε για τη δουλειά και καθιστώντας εμφανές προς τους υπόλοιπους πως αυτοί έφτασαν πρώτοι. Όταν αντιλήφθηκαν τον πραγματικό λόγο για τον οποίο ήμασταν εκεί, διαλύθηκαν αμέσως, φανερά απογοητευμένοι. Προσπαθήσαμε να πείσουμε έναν από τους πιο ηλικιωμένους να μας μιλήσει, λέγοντας πως πήραμε και στη Βούλγαρη συνεντεύξεις, αλλά αρνήθηκε ισχυριζόμενος πως δεν είχε πολύ καιρό στην πιάτσα. Πριν προλάβουμε να απογοητευτούμε, ο πρώτος που μας είχε προσεγγίσει για δουλειά μας φώναξε και μας είπε πως θα απαντούσε αυτός στις ερωτήσεις μας. Αμέσως μαζεύτηκαν γύρω μας περίπου 4-5 άτομα που ήθελαν να παρακολουθήσουν. Όλοι όσοι συμμετείχαν στη συζήτηση ήταν νέοι, μεταξύ 30 και 40 ετών.

Ερ: Γιατί έρχεστε εδώ;

Απ: Για δουλειά. Για καλύτερα... καλύτερη ζωή.

Ερ: Για συγκεκριμένες δουλειές;

Απ: Όχι. Ό,τι βρίσκουμε.

Ερ: Μας είπαν πως εδώ είναι κυρίως για μεταφορές.

Απ: Μετακομίσεις, μεταφορές, ε, οικοδομές, μπάζα...

Ερ: Γιατί έρχεστε εδώ και όχι σε άλλες πιάτσες;

Απ: Εδώ... Εδώ είναι γνωστό, αυτή η πιάτσα που μαζευόμαστε.

Ερ: Είναι πιο γνωστή από την πιάτσα της Χαριλάου, στη Βούλγαρη;

Απ: Ε, το ίδιο είναι. Σχεδόν τα ίδια.

Απ2: Έχει και εκεί πέρα, έχει και εδώ πέρα... Εμείς καθόμαστε εδώ κοντά και μας βολεύει εδώ πέρα. Μας βολεύει. Εδώ μένω πιο κοντά και...

Ερ: Ποιες ώρες έρχεστε κυρίως;

Απ2: Απ' το πρωί.

Απ: Απ' το πρωί μέχρι βράδυ.

Ερ: Μέχρι τι ώρα περιμένετε περίπου;

Απ: Εφτά, οκτώ, εννιά.

Ερ: Έρχονται δουλειές τα απογεύματα;

Απ: Έρχονται ναι.

Ερ: Για λίγο; Για καναδυό ώρες;

Απ2: Όσα έχει.

Απ: Για όσα έχει. Εξαρτάται τι δουλειά είναι.

Ερ: Οι περισσότεροι που έρχεστε εδώ είστε από την Αλβανία;

Απ: Ναι, εδώ όλοι αλβανοί.

Ερ: Δεν έρχονται από άλλες χώρες;

Απ: Όχι.

Ερ: Έχουν άλλες πιάτσες εκείνοι;

Απ2: Δεν ξέρουμε.

Απ: Ε, οι ρώσοι νομίζω κάθονται εκεί στον Αριστοτέλη... Νομίζω. Κάπου εκεί.

Ερ: Περίπου ποιες είναι οι ηλικίες σας;

Απ: Από 15 χρονών, όχι 15, 18 χρονών μέχρι 70 χρονών. Και εβδομηντάρηδες βρίσκεις εδώ... (γέλια). Η ανάγκη κάνει... τι να κάνουμε.

Ερ: Οι γυναίκες που δεν κάθονται στις πιάτσες πώς βρίσκουν δουλειά;

Απ2: Σιγά μην έρθουν γυναίκες εδώ στην πλατεία.

Απ: Με εφημερίδα, με γνωστούς... Αγγελίες που βάζουν στην εφημερίδα... Και γνωστοί. Όποιος έχει γνωστούς βρίσκει.

Απ2: Όποιος δε βρίσκει, περιμένει.

Ερ: Βρίσκετε μόνιμες δουλειές εδώ ή για λίγο;

- Απ:** Εε, για λίγο, καμιά φορά και μόνιμα.
- Απ2:** Αναλόγως πώς είναι η δουλειά.
- Απ:** Και δυο βδομάδες, και ένα μήνα...
- Ερ:** Και πώς γίνεται; Έχετε σειρά;
- Απ:** Όχι σειρά, όχι. Όποιος προλάβει. Σα ζούγκλα (γέλια).
- Ερ:** Και πώς δε μαλώνετε;
- Απ:** Και μαλώνουμε, τι να κάνουμε.
- Απ2:** Ε, τα βρίσκουμε. Δε μαλώνουμε.
- Απ:** Καμιά φορά και μαλώνουμε.
- Απ3:** Ζούγκλα. Είναι η ζωή σκληρή.
- Ερ:** Οι περισσότεροι έχετε καιρό στην Ελλάδα;
- Απ:** Ναι.
- Ερ:** Τα μιλάτε καλά τα ελληνικά.
- Απ:** Πάνω από δέκα χρόνια.
- Απ2:** Ε, καλά...
- Απ:** Εντάξει. Δε μιλάμε και πολύ καλά... Εντάξει, καταλαβαίνουμε.
- Ερ:** Είστε όλοι από κάποιο συγκεκριμένο μέρος της Αλβανίας; Σαν παρέα;
- Απ:** Όχι, όχι. Όπως τύχει. Απ' όλα.
- Ερ:** Έχετε προβλήματα με την αστυνομία στην πιάτσα;
- Απ:** Ελέγχουν. Η αστυνομία κάνει τη δουλειά της. Εμείς με χαρτιά είμαστε.
- Ερ:** Οπότε δεν έχετε πρόβλημα.
- Απ:** Ε, εμείς έχουμε χαρτιά. Νόμιμα.
- Ερ:** Άλλα προβλήματα στο χώρο έχετε; Με γείτονες ας πούμε;
- Απ2:** Όχι, όχι.
- Απ:** Ε... όχι.
- Απ3:** Άμα έχει δουλειές δεν έχει προβλήματα.
- Απ:** Αν δεν υπάρχει δουλειά...
- Απ3:** Δε θα είχε άνθρωπο σήμερα εδώ, άμα είχε δουλειές. Άμα είχε δουλειές δε θα είχε τόσο κόσμο εδώ.
- Απ:** Να περιμέναμε...
- Ερ:** Εκτός από τη δουλειά δεν έρχεστε εδώ για άλλο λόγο; Για βόλτα ας πούμε;
- Απ:** Όχι, όχι.
- Απ3:** Εγώ που κάθομαι εδώ μπορεί να έρθω και για βόλτα.
- Ερ:** Πάτε κάπου για καφέ;
- Απ:** Ε, ναι. Πάμε εδώ πάνω, εδώ πέρα.
- Ερ:** Έρχονται και από μακριά εδώ; Από τα δυτικά, από τη Σταυρούπολη για παράδειγμα;
- Απ:** Ναι, έρχονται. Για δουλειά όμως. Όχι για βόλτα. Βόλτα κάνουνε εκεί που είναι.

----- ■

Στη συνέχεια κατευθυνθήκαμε στην κάτω πλευρά της πλατείας, επί της οδού Γιαννιτσών, όπου κάθονταν δύο άτομα, ένας πολύ νεαρός και ένας πιο ηλικιωμένος. Τους προσεγγίσαμε και τους

ρωτήσαμε αν μπορούμε να τους κάνουμε κάποιες ερωτήσεις χωρίς να διευκρινίσουμε περισσότερο και ο νεαρός αμέσως δέχτηκε, ενώ ο μεγαλύτερος απλώς αποστασιοποιήθηκε από τη συζήτηση.

Ερ: Πόσων χρονών είστε;

Απ: 24.

Ερ: Ποιες ώρες έρχεστε εδώ στην πιάτσα;

Απ: Ναι, έξι η ώρα το πρωί. Μέχρι τις πέντε, εφτά, ανάλογα.

Ερ: Κάθε μέρα έρχεστε;

Απ: Ε ναι, κάθε μέρα.

Ερ: Εδώ και πόσον καιρό;

Απ: Ε, εδώ και εννιά χρόνια.

Ερ: Δηλαδή από 15 χρονών;

Απ: Περίπου.

Ερ: Έρχεστε για δουλειά εδώ;

Απ: Ε ναι, για δουλειά.

Ερ: Δεν έρχεστε για φίλους και βόλτα;

Απ: Ε φίλους είναι ό,τι γνωρίζουμε εδώ.

Ερ: Έρχεστε για καφέ;

Απ: Όχι. Για δουλειά μόνο.

Ερ: Κάνετε συγκεκριμένες δουλειές;

Απ: Διάφορα, διάφορα.

Ερ: Τα πάντα;

Απ: Ό,τι βρεις μπροστά σου.

Ερ: Δηλαδή, ποιες δουλειές έχετε δουλέψει;

Απ: Μετακόμιση πιο πολύ.

Ερ: Έχετε πάει ποτέ στην πιάτσα της Βούλγαρη;

Απ: Όχι. Μόνο εδώ.

Ερ: Πώς διαλέγετε σε ποια πιάτσα θα πάτε;

Απ: Ε, την περιοχή. Μένω εδώ κοντά και έρχομαι.

Ερ: Στη Βούλγαρη μας είπαν πως πάει και κόσμος από μακριά.

Απ: Δεν ξέρω. Τι να σας πω;

Ερ: Πάει με τις παρέες;

Απ: Ε, κι έτσι. Έχεις φίλους, ξέρεις.

Ερ: Σε αυτήν την πιάτσα είστε από το ίδιο μέρος της Αλβανίας;

Απ: Οι πιο πολλοί από Κορυτσά είναι. Λίγοι είναι που είναι από μακριά.

Ερ: Ποιος είναι ο μέσος χρόνος αναμονής για δουλειά; Υπάρχουν φορές που έρχεστε για μέρες χωρίς να βρίσκετε;

Απ: Έχει μέρες που δεν έχει. Έχει και μέρες που δουλεύεις, μπορεί να πας και δυο φορές.

Ερ: Οι γυναίκες που δεν έρχονται στην πιάτσα πώς βρίσκουν δουλειά;

Απ: Ε σίτι, με εφημερίδα.

Ερ: Με τα γραφεία ευρέσεως εργασίας;

Απ: Όχι, ε, πιο πολύ με τα γνωστά, ξέρεις. Γνωστούς...

Ερ: Αντιμετωπίζετε προβλήματα στο χώρο; Με τη γειτονιά με την αστυνομία;

Απ: Εε... όχι, όχι. Δεν έχει.

Ερ: Από τότε που είστε στην Ελλάδα έρχεστε σε αυτή την πιάτσα;

Απ: Ε ναι, σ' το είπα εννιά χρόνια.

Ερ: Δηλαδή τόσο παλιά είναι αυτή η πιάτσα;

Απ: Ω, πάρα πολύ. Δεκαπέντε χρόνια έχει εδώ πιάτσα. Από τότε που ήρθαν από την αρχή. Απ' την αρχή μέχρι σήμερα. Έχει και τους παλιούς που έχουν από 15 χρόνια. Δεκαπέντε χρόνια. (δείχνει μια παρέα από μεγαλύτερους σε ηλικία που στέκονται απέναντι έξω από μια καφετέρια)

Ερ: Αυτοί απέναντι;

Απ: Ναι.

Ερ: Καλά θα πάμε να τους ρωτήσουμε κι αυτούς μετά. Έχει και μαγαζιά εδώ που πηγαίνετε; Καφετέριες;

Απ: Ναι έχει. Απέναντι, εδώ, στη γωνία... Έχει και τα λεωφορεία εδώ. (αναφέρεται στο σταθμό υπεραστικών λεωφορείων για Αλβανία που βρίσκεται επί της οδού Γιαννιτσών, ακριβώς απέναντι από την πιάτσα)

Οι παρέα των μεγαλύτερων, και πιο παλιών στην πιάτσα ήταν απρόθυμη να μας μιλήσει. Αρνήθηκαν και μας ρώτησαν τι θα τα κάναμε αυτά. Γενικά ήταν πιο καλοντυμένοι και στέκονταν πιο μακριά από την πιάτσα σαν να μην ήταν εκεί για δουλειά. Τη σκέψη μας αυτή την επιβεβαίωσαν αργότερα οι ίδιοι λέγοντας πως ούτως ή άλλως δεν είχε νόημα να τους ρωτήσουμε μια και δεν ήταν εκεί για να βρουν δουλειά. Ωστόσο, δεν μας είπαν το λόγο που βρίσκονταν εκεί. Ένας από την παρέα, ο οποίος ήταν λαχειοπώλης και γύρω στα εξήντα, δέχτηκε τελικά να μας μιλήσει αλλά αρνήθηκε να τον μαγνητοφωνήσουμε. Ένα σημαντικό στοιχείο που μας έδωσε ήταν αυτό που είχαν πει νωρίτερα και οι άλλοι όσον αφορά στον τρόπο που παίρνουν τις δουλειές. Και αυτός αναφέρθηκε στη ζούγκλα, όπως ακριβώς και οι προηγούμενοι, και είπε πως δεν υπάρχει σειρά στην πιάτσα αλλά όποιος προλάβει παίρνει τη δουλειά. Οι δουλειές που κάνουν είναι κυρίως μετακομίσεις, μεταφορές και βαψίματα. Όλοι έρχονται στην πιάτσα αποκλειστικά για δουλειά σύμφωνα με τα λεγόμενά του. Ωστόσο αυτό μας δημιουργεί μια απορία δεδομένου ότι οι ίδιοι δεν είναι εκεί για δουλειά απ' όσο λένε. Όσον αφορά τις άλλες πιάτσες, γνώριζε τη Βούλγαρη. Μας είπε πως πηγαίνουν εκεί που βολεύονται και βρίσκουν δουλειά και μετά μένουν εκεί. Δεν φαίνεται να υπάρχει επικοινωνία ανάμεσα στις δύο πιάτσες, αλλά άφησε να εννοηθεί πως κάποιοι έφυγαν από τη μία για να πάνε στην άλλη. Ωστόσο, ως επί το πλείστον μένουν στην ίδια πιάτσα όπου βρέθηκαν από την αρχή. Όσον αφορά τη βόλτα, είπε πως κάποιες φορές περνάνε για να δουν γνωστούς και πως έχουν πολλούς γνωστούς εκεί κυρίως λόγω της ύπαρξης του σταθμού των λεωφορείων. Όμως δεν έρχονται ειδικά για να βρεθούν με φίλους και γνωστούς. Μας τόνισε πως έρχονται και από μακριά στην πιάτσα, μάλιστα στο σημείο αυτό και ένας άλλος που νωρίτερα είχε αρνηθεί να

μας μιλήσει, παρενέβη για να δώσει έμφαση στο γεγονός αυτό. Όσον αφορά στη συχνότητα εύρεσης εργασίας, είπε πως είναι τυχαίο. Κάποιοι μπορεί να έρθουν και να βρουν αμέσως, και άλλοι να περιμένουν όλη την ημέρα χωρίς επιτυχία. Επίσης είπε πως κάποιοι βρίσκουν καλή δουλειά και μένουν σε εκείνη και δεν ξαναέρχονται στην πιάτσα.